

YAHUDİ ALEYHTARI BİR DERGINİN DEĞERLENDİRİLMESİ: *MİLLİ İNKILÂP* VE KAMUOYUNDAKİ YANKILARI

Celil BOZKURT*

Özet

1933 yılında basın hayatına giren Milli İnkılâp, Türkçü ve Kemalist çizgisine paralel olarak yürüttüğü Yahudi aleyhtarı politikasıyla dikkat çekmektedir. Derginin bu tutumunda sahibi Cevat Rifat'ın fikirlerinin temel etken olduğu görülmektedir. Dergi, söz konusu yayın politikası nedeniyle, Türk ve Yahudi kamuoyunda tepkiyle karşılanmış ve basında uzun süreli bir kalem kavgasına da neden olmuştur.

Milli İnkılâp, 1934 yılında meydana gelen Trakya Olayları'nın ardından hükümet tarafından kapatılmıştır. Derginin, Trakya Olayları'nda rolü olup olmadığı tartışmalıdır ve araştırmacıların bu hususta fikir birliğine varamadıkları görülmektedir. Dergi, on iki sayı yayımlanmasına karşın kamuoyunda meydana getirdiği izlenimlerle uzun yıllar hafızalarda yer etmiştir.

Anahtar kelimeler: İnkılâp, Milli İnkılâp, Irkçılık, Yahudi aleyhtarlığı, Cevat Rifat, Trakya Olayları.

I. Dünya Savaşı sonrasında, Anadolu topraklarının işgal edilmesi üzerine Türk milletinin yapmış olduğu İstiklal Savaşı sonrasında kurulan genç Türkiye Cumhuriyeti, Pantürkçülüğü kararlı bir biçimde reddetmesine karşın ulus devletin inşa sürecinde Türkçülüğe yaslanmak zorunda kalıyordu. Ulus devlete temel olmak üzere Türk Ulusu'nun inşa süreci de zaman zaman ırk vurgusunu beraberinde getiriyordu. 1930'lu yıllarda ırk vurgusu daha arttı. "Türk ırkı"na yapılan kuvvetli övgüler, ulus devlet kurulması sürecinde kitleye ulus olma

* Dr., BİSO Ali Osman Sönmez Sosyal Bilimler Lisesi Tarih Öğretmeni; c.bozkurt2000@hotmail.com.

bilinci taşıma işlevini yerine getirirken, bir yandan da, “kan”a dayalı bir ırkçılığı da tetiklemekteydi¹. Bu durum, 1930’lu yıllarda yayın hayatına giren kimi yayınların Kemalizm’e paralel olarak ırkçı bir yayın politikası takip etmesine de zemin hazırlamıştır. Bunlar arasında yer alan *Milli İnkılâp* dergisi de, Kemalist ve Türkçü görünümlü ırkçı anlayışının yanı sıra takip ettiği Yahudi aleyhtarı politikayla dikkat çekmektedir.

Bu makalede, 1933’te basın hayatına giren ve Yahudi aleyhtarlığıyla ile temayüz eden *Milli İnkılâp* dergisinin; yayın politikası, kamuoyunda oluşturduğu yankıları ve Türk fikir hayatına olan etkileri incelenecektir.

Milli İnkılâp, henüz bu isim ile basılmadan önce *İnkılâp* adıyla İzmir’de yayımlanmıştı. Derginin sahibi Osman Senai, başmuharriri ve neşriyat müdürü Cevat Rifat idi. Osman Senai hakkında tek bildiğimiz, kendisinin bir Selanik dönmesi olduğudur². Cevat Rifat (Atilhan) ise, emekli bir Osmanlı subayı idi. Harbiye’den mezun olduktan sonra, Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve Milli Mücadele’ye iştirak etmiş, bu savaşlarda gösterdiği cesaret ve kahramanlıklarla temayüz etmiştir. Milli Mücadele’den sonra, henüz yüzbaşı rütbesindeyken emekli olan Atilhan, kısa süren bir ticaret deneyiminden sonra basın hayatına atılmış; İslam, Komünizm, Masonluk ve Yahudiliği konu edinen çok sayıda kitap ve sayısız makale yayımlamıştır. Atilhan ayrıca, demokratik hayatta kurulan ilk parti olan Milli Kalkınma Partisi’nin Nuri Demirağ ve Hüseyin Avni Ulaş’la birlikte üç kurucusundan biri olup, sonradan kurulan Türk Muhafazakâr Partisi ve İslam Demokrat Partisi’nin de kurucu başkanlığını yapmıştır³.

Aylık yayımlanan *İnkılâp*, “Siyasi, içtimai, edebi aylık mecmua” alt başlığıyla çıkmaktaydı. 1 Ağustos 1933 tarihli beşinci sayısında *Milli İnkılâp* adını alacak ve kimliğini “taşkın milliyetperver” olarak tanımlayacaktı. Dergi, Eylül 1933 tarihli altıncı sayısından itibaren sahibini ve başmuharririni Cevat

¹ Nizam Önen, *İki Turan, Macaristan ve Türkiye’de Turancılık*, İstanbul 2005, s. 250-251.

² Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF) İzmir Vilayet İdare Heyeti Reisliği’nden CHF Katib-i Umumiliği’ne gönderilen, 10 Haziran 1933 tarihli ve 33970/4 sayılı yazı. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), Fon Kodu 490.01, Yer No.590.40.1/1-2.

³ Cevat Rifat Atilhan hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Celil Bozkurt, *Eserleri ve Fikirleri ile Cevat Rifat Atilhan*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2011.

Rifat olarak göstermeye başladı. Cevat Rifat'ın, Aralık 1933 yılında gerçekleştirdiği Almanya gezisinden dolayı yayımına sekiz ay ara veren dergi, yeni yayın döneminde İstanbul'da on beş günlük olarak basılmaya başladı.

İnkılâp'ın ilk sayıları, edebiyat ağırlıklı olup, Samih Rifat, Melih Cevdet, Orhan Veli, Yunus Emre ve Faruk Mümtaz gibi yazar ve şairlerin yazıları dikkat çekmektedir. Fakat, *Milli İnkılâp*'ın İstanbul'da yayımlandığı dönemde tamamen siyasî içerikli yazılar dergiye hakim olmuştur.

Milli İnkılâp'ta yer alan imzasız ya da “Yalçın” müstear adıyla yayımlanan yazılar Abidin Nesimi'ye [Fatinoğlu] aitti. Yükseköğrenimini İstanbul Teknik Üniversitesi Yüksek Mühendislik Mektebi'nde yapan Nesimi, bir süre Mühendis Mektebi Talebe Cemiyeti Başkanlığı ve Milli Türk Talebe Genel Sekreterliği görevlerinde bulunmuştur. Sosyalist bir hayat görüşü benimseyen Nesimi'nin; sanata, ekonomiye ve sosyolojiye dair çeşitli yazıları yayımlanmıştır⁴. Dergide “Çetin” müstear adıyla yayımlanan yazılar ise Tefvik İleri'ye aitti⁵. 1933 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Yüksek Mühendis Mektebini bitiren İleri, öğrenciliğinin son yılında Milli Türk Talebe Birliği Başkanlığı yapmış, çeşitli amaçlarla tertiplenen birçok miting ve gösteriye liderlik etmiştir. 1950 yılında Demokrat Parti'den milletvekili olarak TBMM'ye giren İleri; IX, X ve XI. dönem Samsun milletvekilliği yapmış, Demokrat Parti Hükümeti'nde Ulaştırma, Milli Eğitim ve Bayındırlık Bakanlıkları ile Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı görevlerinde bulunmuştur⁶. Derginin çeviri olan tüm yazıları da gazeteci Taha Balkı tarafından kaleme alınmıştır⁷.

Dergi, Bakanlar Kurulu'nun 7 Temmuz 1934 tarihinde aldığı kapatma kararına kadar, *İnkılâp* ve *Milli İnkılâp* adlarıyla olmak üzere toplam on iki sayı yayımlanmıştır⁸.

⁴ Abidin Nesimi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Abidin Nesimi, *Yılların İçinden*, İstanbul 2008.

⁵ Nesimi, *a.g.e.*, s. 104.

⁶ Tefvik İleri hakkında yapılmış bir araştırma hakkında bkz. Abdurrahman Bozkurt, *Tevfik İleri'nin Yaşamı ve Fikirleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003.

⁷ Nesimi, *a.g.e.*, s. 150.

⁸ *İnkılâp* ve *Milli İnkılâp*'ın tüm sayıları, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Taksim Atatürk Kitaplığı ve Milli Kütüphane'de mevcuttur.

1. Derginin Yayın Politikası

Milli İnkılâp (İnkılâp), yayımlandığı ilk sayısından itibaren yürüttüğü Kemalist, Türkçü ve Yahudi aleyhtarı yayın politikasıyla dikkat çekmektedir. Bu politikanın temel esasları ise şu şekilde değerlendirilebilir.

İnkılâp, yayın hayatına Kemalizm parolasıyla çıkmış, yayın amacını da “*İnkılâpçı Türklerin, yani Gazi inkılâbına canla başla ve bilfiil iştirak etmiş ve bu uğurda mesai sarfetmiş insanların tezlerini neşir ve müdafaa*”⁹ olarak açıklamıştır. Dergi; “*Bu memleketi düşmandan kurtaran deha [Atatürk], bu milleti zillet içinde yaşatan köhne bağlardan koparıp atmıştır. Onun kıymetini bilmek ve genç neslin bu yeni ve nurlu yolda emniyet ve itimat içinde, sarsılmaz bir iman ile yürüdüğünü görmek İnkılâpçıların en esaslı endişe ve gayelerini teşkil eder*” sözleriyle Kemalist devrime olan bağlılığını dile getirmiştir. Dergi, muhtelif sayılarında Mustafa Kemal Paşa’yı “Gazi” sıfatıyla da tanıyacak, onu öven şiir ve yazılara yer verecektir.

Milli İnkılâp, Kemalizm’e paralel olarak “[t]aşkın ve müfrit bir milliyetperverlikten”¹⁰ ilham alacağını belirterek, o yılların havasına uygun ırkçı bir politika izlemiştir. Dergi, Eylül 1933 tarihli altıncı sayısından itibaren, Nihal Atsız’ın¹¹ *Atsız* isimli mecmuasıyla başlattığı geleneğe uygun olarak kapağında “Hilalli Kurt” sembolünü kullanmaya başlamıştır.

⁹ “Saygılı okuyucularımıza”, *İnkılâp*, I/1 (Nisan 1933).

¹⁰ Aynı yer.

¹¹ Hüseyin Nihal Atsız (1905-1975), İstanbul’da doğdu. Geçimini öğretmenlikle sağlayan bir şair, gazeteci ve romancıydı. 1930’larda Türkiye’de yeniden şekillenen Pantürkçü hareketin içinde yer aldı. 15 Mayıs 1931 ile 25 Eylül 1932 arasında İstanbul’da düzenli olarak çıkan *Atsız Mecmua*’yı yayımladı. Ardından 1933-34 yıllarında düzensiz olarak çıkan *Orhun* dergisini yayımladı. Dergi, 1934 yılında patlak veren Trakya Olayları’nın ardından Bakanlar Kurulu kararıyla kapatıldı. *Orhun*, 1943-44 arasında yeniden yayımlandı. Atsız, 1936’da Panturancı etkinliklerinden dolayı mahkemeye çıkartıldı, yargılamada suçsuz bulundu. 1944 yılındaki ünlü “İrkçılık-Turancılık” davasında yargılandı ve bir süre tutuklandı. 1950-52 yıllarında yayımlanan haftalık *Orkun* dergisinin başyazarlığını yaptı. 1962’de kurulan Türkçüler Derneği’nin genel başkanlığını üstlendi. 1964’ten vefatına kadar *Ötüken* dergisini yayımladı. Atsız, kendisini ideolojik olarak ırkçı, Pantürkçü ve Turancı olarak tanımlayıp, bu konularda kendisinin Hitler’in üslubunu etkileyebilen bir lider olduğunu ileri sürdü. Atsız hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Jacop M. Landau, *Pantürkizm*, çev. Mesut Akın, İstanbul 1999, s. 140-196.

Derginin, kısa sürede “temiz kan Türk”, “öz Türk”, “tam kan Türk”, “saf Türk ırkı”, “öz kanlı Türk” ve “Türk oğlu Türk” gibi keskin söylemler içeren ırkçı bir söyleme sahip olduğu izlenmektedir. Dergide, *Birlik* (İstanbul), *Orhun* (İstanbul), *Doğu* (İstanbul), *Geçit* (İstanbul) ve *Çığır* (Ankara) gibi Türkçü yayınlar, okuyucuya “kardeş” dergiler olarak tanıtılmakta ve bunları okumaları ısrarla tavsiye edilmekteydi.

Milli İnkılâp'ın, “saf kan Türk” milleti ideali, sadece Anadolu coğrafyasıyla sınırlı kalmamıştır. Cevat Rifat, bu ideale dış Türkleri de kapsayacak Pantürkçü bir eğilim kazandırmıştır. Bu bağlamda, “Saf ve karışmamış Türklere mürekkep” dediği Doğu Türkistan'ın Çin idaresine karşı verdiği bağımsızlık savaşını desteklerken, Türkiye'nin Doğu Türkistan Türklerine olan desteğini yetersiz görmüştür. O, subayından sivil memuruna, doktorundan avukatına kadar idealist bütün kültürlü ve deneyimli Türk çocuklarının “taze ve saf” Doğu Türkistan hükümetinin yardımına koşması gerektiğini öğütlemekteydi. Ona göre Türk;

*“hükmetmek, hükümet etmek, idare etmek, kavga etmek ve hülâsa efendilik etmek için yaratılmıştır. Bu kabiliyet, bu meziyet, bu kudret ve bu asalet Türklüğün mayasında, kanında mevcut”*¹²

idi. Bu nedenle, Türk milletinin yabancı bir idareye bağlı kalması beklenemezdi. Aşağıdaki görüşleri Cevat Rifat'ın Türk ırkını seçkinleştirici ve kutsayıcı bakış açısını göstermesi bakımından dikkate şayandır:

*“Biz Türküz. Bizim en büyük idealimiz Türklüktür. Biz güneşin çocuklarıyız. Medeniyetin anasıyız. Çokluğuz, güçlüyüz ve yeryüzünde yektayız. Birinci sınıf hatta sınıfın fevkinde mümtaz bir milletiz. Adımız en büyük şanıdır. Türklük en büyük kuvvettir”*¹³

Cevat Rifat, Türkçülüğü, Kemalist milliyetçilikle aynı paralelde görmekte ve Kemalizm'in her sahada yürüttüğü Türkleşme politikalarını Türkçülüğün de bir gereği olarak kabul etmekteydi. O'na göre başarılı bir Türkleşme, öncelikle ülke içinde kronik etkinliği bulunan yabancıların tasfiyesiyle mümkün olabilirdi. O, azınlıklar içinde özellikle Yahudiler üzerinde odaklanmıştı.

¹² “Şarki Türkistan”, *Milli İnkılâp*, II/1 (1 Mayıs 1934), 2.

¹³ Aynı yer.

Yahudilerin ülkenin ekonomik kaynaklarını sömürdüğünü, buna mukabil Türk çocuğunun kendi vatanında açlığa ve fakirliğe mahkum edildiğini savunmaktaydı. Bu görüşünü, “*Öz Türk kendi vatanında düne kadar çifte vatan, çifte ideale sahip insanlar tarafından istismar edilmekte idi*” şeklinde dile getiren Cevat Rifat, Yahudileri vatana sadakati olmayan güvenilirler unsurları olarak tanımlamaktaydı¹⁴.

Milli İnkılâp'ın yayın politikasının en önemli ayıracı sergilediği şiddetli Yahudi aleyhtarı tutum olmuştur. Bunda, derginin sahibi ve başyazarı Cevat Rifat'ın fikirleri temel dinamik olmuştur. Cevat Rifat, Birinci Dünya Savaşı'nda Filistin Cephesi'nde, Mersinli Cemal Paşa'nın komutasında bulunan Sekizinci Kolordu'nun Harekât Şubesi Başkanlığını yapmıştı. Burada, Filistin Yahudilerinin kurduğu Nili¹⁵ adlı casusluk teşkilatını deşifre ederek çöktürmesini sağlayan Cevat Rifat, o yıllardan beri Yahudilere karşı infial duymaktaydı. Milli Mücadele'den sonra askerlikten istifa eden Cevat Rifat, ticarete atılmış, bir süre sonra da iflas etmişti. Cevat Rifat, iflasını İstanbul Yahudilerinden Albert Saltiel adında bir iş adamının kendisine karşı düzenlediğini iddia ettiği komploya bağlamıştı. Böylelikle, Yahudilere karşı duyduğu infial fiilî bir mücadeleye dönüşmüştü. Cevat Rifat, iflasının ardından 1929'da kaleme aldığı fakat günümüze ulaşmayan *Bir Facianın İçyüzü*¹⁶ adlı eserinde Saltiel'le yaşadığı anlaşmazlığı kamuoyuna aktarmıştı. Aynı şekilde, 1933 yılında, İzmir'de Anadolu gazetesinde yayımladığı, “Harb-i Umumide Sina Cephesinde Yahudi Casusları”¹⁷ adlı tefrikasında, Yahudilerin Sina-Filistin Cephesinde yaptığı Osmanlı aleyhtarı casusluk faaliyetlerini anlatarak mücadelesini sürdürmüştü.

¹⁴ “Her şeyden evvel Türklük”, *Milli İnkılâp*, II/5 (1 Temmuz 1934), 2.

¹⁵ Nili'nin liderliğini, 1882'de ailesiyle birlikte Romanya'dan Filistin'e göç eden ve Hayfa'daki “Zirkon Yaakov” kolonisinin kurucularından olan Aaron Aaronsohn adında bir Yahudi ziraatçı yapmaktaydı. Örgütün amacı, “vaat edilmiş topraklar” (Arz-ı mevut) olarak gördüğü Filistin'i Osmanlı egemenliğinden kurtarıp burada bağımsız bir Yahudi devleti kurmaktır. Örgüt, I. Dünya Savaşı'nda Suriye ve Filistin'de konuşlanmış olan Osmanlı ordusu hakkında topladığı istihbaratı 1916'dan itibaren düzenli olarak İngilizlere rapor etmekteydi. Ayrıntılı bilgi için bkz. Mim Kemal Öke, *Siyonizm'den Uygurluklar Çatışmasına Filistin Sorunu*, İstanbul 2002, s. 254-261.

¹⁶ Cevat Rifat, *Bir Facianın İçyüzü*, İstanbul 1929.

¹⁷ Cevat Rifat, “Harb-i Umumide Sina Cephesinde Yahudi Casusları”, *Anadolu*, 8 Kanun-u Sani 1933-27 Şubat 1933.

Dergi, *İnkılâp* adıyla yayımlandığı ilk sayısında, Şubat 1933'te Taksim'de meydana gelen Vagon-Li olayında¹⁸, Darülfünunlu öğrencilerin Vagon-Li şirketinin Taksim'deki binasını tahrip etmesini “Türklük” adına övmüş:

“Bu vatanın adına Türkiye ve bu milletin ismine Türk dendiği halde dünyanın her tarafında zulüm ve hakarete uğrayıp bizden şefkat ve insanlık gören insanlar ne kendilerine Türk denmesine tahammül etmişlerdir ne de Türkçe konuşmaya tenezzül.

Bu vatana aciz, mecalsiz, sefil ve mağdur gelen insanlar, burada sayemizde zengin, mesut ve müreffeh oldukları halde bu nimetleri kendilerine bahşeden milletin kıymetini bilmiş değillerdir.

Bizim için hata sayılacak olan müsamahakârlıklar onlar tarafından en asaletsiz bir tarzda suistimal edilmiş bir nankörlük tezahürü olmuştur”¹⁹

diyerek, Türkçe yerine Fransızca ve İspanyolca gibi yabancı dilleri konuşan Türkiye Yahudilerine göndermede bulunmuş ve onları Türklere karşı “nankör” olmakla suçlamıştır.

İnkılâp, aynı sayıda, “Dünya Siyasetinde Yeni Hadiseler” başlıklı yazıda, Adolf Hitler’in 1933 yılında Almanya’da iktidara gelmesiyle alevlenen Yahudi aleyhtarlığına değinmiş, Fransız gazeteci C. Dausse’un Berlin’e yaptığı

¹⁸ Vagon-Li Şirketi, yataklı vagonların işletmeciliğini yapan yabancı bir şirkettir. Olay, şirketin Türkiye temsilcisi Jannoni ile şirket çalışanlarından Naci Bey arasındaki bir tartışma üzerine çıkmıştır. Jannoni, Türkçe konuşan Naci Bey için çevresindeki memurlara “*Bu memur nece anurup duruyor, Türkçe mi?*” diye sormuş ve Naci Bey’e de “*Burada resmi lisanın Fransızca olduğunu bilmiyor musunuz? Size kaç defa söylemeli? Size sopa ile mi hareket etmeli?*” demiş ve Naci Bey’in işine son vermiştir. Bu olayın “*Vagon-li Şirketinde çirkin bir hadise*” ve “*Türkçeyi istemiyenlerin Türkiye’de yeri yoktur*” başlıkları altında 24 Şubat 1933 günlü Cumhuriyet gazetesinde yayımlanması üzerine ertesi günü öğrenciler Şirket merkezi önünde toplanarak Türkiye’nin bir sömürge olmadığını ve Türkçeden başka bir dilin egemenliğinin söz konusu olamayacağını belirttikten sonra “*Yaşasın Türk, Yaşasın Türkçe*” sloganları ile şirket merkezini tahrip etmişlerdir. Emre Dölen, *Türkiye Üniversite Tarihi Cumhuriyet Döneminde Osmanlı Darülfünunu (1922-1933)*, İstanbul 2010, II, 115-116; Ali Arslan, *Darülfünun’dan Üniversite’ye*, İstanbul 1995, s. 169.

¹⁹ “Darülfünunlu gençleri alkışlamalıyız”, *İnkılâp*, I/1 (Nisan 1933), 12.

ziyarete Yahudi sorununa dair elde ettiği izlenimlere yer vermiştir²⁰. Bu yazı, derginin Yahudi tutumunu daha da şiddetlendireceğini göstermiştir.

İnkılâp'ın ikinci sayısında, eğitimini Almanya'da Saksonya Devlet Akademisi'nde tamamladığı vurgulanan Osman oğlu Lemi'nin "Almanya'dan Alınacak Dersler" başlıklı yazısında:

"Hayatta Türklük en büyük varlıktır. Türk olabilmek en büyük bahtiyarlıktır. Bütün beşeriyet de seciye evsafının yegane hamili bir tek Türktür. En temiz ve asil kan Türkün kanıdır. Bu çok değerli varlığı, bu büyük bahtiyarlığı insanların damarlarında taşıdıkları kanların en temiz ve asil olan bu kanı korumak ve her türlü musibetlerden sakınmak vazifeleri elbette Türklerindir.

*Bu koruma vazifelerinden biri ve başta geleni de içlerimizde Türküz diye geçinip bu bahtiyarlıktan ve bu büyük varlıktan istifade etmek isteyenlerdir"*²¹

değerlendirmesi yapılarak ülke içindeki "Yahudi tehlikesine" dikkat çekilmiştir. Lemi, Yahudileri, "Türkiye'yi içten kemiren ve kanını emen bir salgına" benzetmiştir. Türkiye'de zahirde Türk gibi dolaşan Yahudilerin Türklüğün (T) sini bile benimsemediklerini vurgulayan Lemi, Yahudilerin Türkçe'yi konuşmamakta direndiklerini, bu yüzden Türk olarak kabul edilemeyeceklerini ileri sürmüştür. Lemi'nin Yahudi aleyhtarı yazıları, derginin ilerleyen sayılarında da ağırlıklı olarak yer alacaktır.

Cevat Rifat'a göre, Yahudiler tarih boyunca birçok ülkede baskı ve zulme maruz kalmışlar; ancak sadece Türkiye'de huzur ve güvenlik içinde yaşayabilmişlerdi. Hatta Yahudiler, Türkiye'de Türk insanından daha fazla müreffeh ve zenginliğe sahip olmuşlardı. Ülkedeki bütün ihracat ve ithalat kaynakları onların elindeydi. Bununla birlikte Yahudiler, Türklerin bu misafirperverliğine birçok açıdan nankörlükle karşılık vermişlerdi. Kendilerine kucak açan Türk milletinin mukaddes dili Türkçe'yi konuşmadıkları gibi kovuldukları ülkelerin dillerini konuşmayı tercih etmişlerdi. Benzer şekilde, Türk esnaftan alış veriş yapmamayı kendilerine ilke edinmişlerdi²².

²⁰ "Dünya Siyasetinde Yeni Hadiseler", *İnkılâp*, I/1 (Nisan 1933), 16.

²¹ Osman Oğlu Lemi, "Almanyadan Alınacak Dersler", *İnkılâp*, I/2 (Mayıs 1933), 1-3.

²² Cevat Rifat, "Anti Semi[t]izm 1", *İnkılâp*, I/3 (1 Haziran 1933), 1-2.

Cevat Rifat, tarihi çok eskilere dayanan Yahudi aleyhtarlığının Türkiye’de Mütareke döneminde başladığını savunmaktaydı. Ona göre Yahudiler, Türk ülkesinin işgal edildiği kara günlerde Türk milletinin acılarına ilgisiz kalmışlar ve İstanbul sokaklarında dalgalandırdıkları altı köşeli siyon bayraklarıyla bağımsızlık peşine düşmüşlerdi²³.

Nasyonal Sosyalistlerin 1933 yılında Almanya’da iktidara gelmesiyle birlikte, bu ülkede alevlenen Yahudi aleyhtarlığı çok sayıda Almanya Yahudi’sinin başka ülkelere göç etmesine neden olmuştur. Bu arada, Avrupa basınında İngiltere Yahudilerinin Türkiye Cumhuriyeti’nin İktisat Vekili Celal Bayar’a müracaat ederek, Almanya’dan kovulan ırkdaşlarının Türkiye’ye yerleşmelerine müsaade edilmesini istediği yönünde haberler çıkmıştır. *İnkılâp*, bu haberlere çok sert tepki göstermiştir. Cevat Rifat, kaleme aldığı baş makede Osmanlı Devleti’nin İspanya’dan kaçan Yahudileri kabul etmekle büyük bir hata yaptığını savunmuş ve;

“...bu acı tecrübe Gazi Türkiye’inde bir daha tekrar edemez. İnkılâp hükümeti ve inkılâp nesli eski hükümetlerin işledikleri günahı tekrarlayamaz. O büyük hataya ve dalalete düşemez. Tarihin lanetinden korkar”

diyerek hükümetin dikkatini çekmiştir. Cevat Rifat’a göre, Türkiye toprakları ancak ve yalnız Türk çiftçisinin malıydı. Türk milletinin, yeni bir Filistin, yeni bir Tel Aviv görmesine tahammülü olamazdı²⁴.

İnkılâp, Türkiye Yahudilerinin Türkleşmemesini şiddetle eleştirirken ironik olarak Yahudilerin Türkleşmemesi gerektiğini de savunmaktaydı. Dergiye göre, Yahudiler isteseler de Türkleşemezlerdi. Almanya örneğinde görüldüğü gibi, Einstein’dan çöpçüsüne kadar Alman Yahudiliği yoğun

²³ Cevat Rifat, “L’antisemitisme!”, *İnkılâp*, I/4 (1 Temmuz 1933), 1-2. Cevat Rifat’ın burada dikkati çektiği husus, Yahudilerin mütareke döneminde işgal altında bulunan İstanbul’da sergilediği Siyonist faaliyetlerdi. I. Dünya Savaşı’nda Filistin’i işgal eden İngiltere, daha önce Osmanlı Devleti’nin Filistin konusunda Yahudilere getirdiği göç ve iskan yasaklarını kaldırmış ve Filistin’de bir Yahudi devletinin kurulmasının önünü açmıştır. Bu durum, Türkiye’de faaliyetlerini gizlemek zorunda kalan Siyonist Yahudilerin, İstanbul ve İzmir gibi şehirlerde açıkça Siyonizm propagandası yapmalarına cesaret vermiştir. Bu faaliyetler hakkında bkz. Ali Arslan, *Avrupa’dan Türkiye’ye İkinci Yahudi Göçü*, İstanbul 2006, s. 194-198.

²⁴ Cevat Rifat, “Asla! Bu Vatan Yeni Bir Yahudi Kafilesini Kabul Edemez”, *İnkılâp*, I/5 (1 Ağustos 1933), 1-2.

uğraşlara karşı Almanlaşmamıştı. Bundan dolayı, Türkiye Yahudilerini Türkleştirmeğe çalışmak da “*gayri ilmi bir teşebbüs*” olacaktı²⁵. Dergide, Yahudilerin; Oğuzhan, Kayihan, Tekinalp, Cengiz ve Bozkurt gibi Türklerin “mukaddes” isimlerini kullanmaları eleştiriliyor ve Türkçe konuşmaları “...dünya kadar güzel dilimize ve tatlı şivemize bir tecavüzdür” deniliyordu²⁶.

2. Cevat Rifat’ın Almanya Gezisi

Milli İnkılâp’ın Eylül 1933 tarihli altıncı sayısında, Romanya’nın ünlü Yahudi aleyhtarı bilim adamı Profesör Alexandru C. Guza’nın teşebbüsüyle Bükreş ya da Münih’te beynelmilel bir Yahudi aleyhtarı konferansın toplanacağı haberi yer almıştır²⁷. Dergi, bu sayıdan sonra yayımına sekiz ay ara vermiş, Cevat Rifat da, Yahudi aleyhtarı yayımcı Julius Sreicher’den aldığı bir davet üzerine Aralık ayında Almanya’ya gitmiştir²⁸.

Naziler, Cevat Rifat’a yakın ilgi göstermişler ve kendisini “herr Major” diye selamlamışlardır²⁹. Streicher’in *Der Stürmer* dergisi, 18 Ağustos 1934 tarihli nüshasında Cevat Rifat’la ilgili uzun bir tanıtım yazısı yayımlamıştır. Cevat Rifat’ın bir fotoğrafının da yer aldığı yazı, Yahudilerin Birinci Dünya Savaşı’nda Filistin Cephesi’nde yaptığı Osmanlı aleyhtarı casusluk faaliyetlerine dikkat çekmiştir³⁰.

Cevat Rifat, evinde misafir kaldığı Harun İlmen Bey’in vasıtasıyla, Nazilerin devlet bakanlarından Alfred Rosenberg’le tanışmış ve Rosenberg’in övgü dolu sözleriyle karşılanmıştır. Yazdığına göre, oldukça samimi bir havada geçen sohbet Rosenberg, “*Türk milletinin asalet, necabet ve cengâverliğine hayran olduğunu ve Birinci Dünya Harbinde bu milletin vücuda getirdiği harika ve mucizelerin beşer tarihinde eşi olmadığını*” vurgulayarak, Alman milletinin de Türklere benzediğini belirtmiştir. Cevat Rifat, gündemde olan Yahudi sorununa dair Rosenberg’e, “*ellerindeki bütün imkân ve vasıtalara*

²⁵ Reşat Vedat, “Yarım Kan”, *İnkılâp*, I/5 (1 Ağustos 1933), 7.

²⁶ “Yahudiler isimlerimize dokunmayınız”, *Milli İnkılâp*, II/5 (1 Temmuz 1934), 6.

²⁷ “Beynelmillel Yahudi düşmanlarının içtimai”, *Milli İnkılâp*, I/6 (Eylül 1933), 27.

²⁸ Avner Levi, *Türkiye Cumhuriyeti’nde Yahudiler*, redaksiyon Rifat N. Bali, İstanbul 1996, s. 102.

²⁹ Levi, *a.g.e.*, s. 102.

³⁰ Levi, *a.g.e.*, s. 102-103.

başvurarak Yahudileri topyekün ağız açamayacak hale getirmek ve tasfiye etmek” yönünde bir tavsiyede bulunmuş; fakat Rosenberg, bu fikri insanî bulmadığını, Alman milletinin Yahudilerle sadece bir “*nefis müdafaasında*” olduğunu ve onların “*iktisadi esaretinden kurtulmaya*” çalıştığını hatırlatmıştır. Diyalogun uzaması üzerine Rosenberg, Cevat Rifat’ı özel otomobiliyle Nazilerin Berlin yakınlarında inşa ettiği Oranienburg toplama kampını ziyarete götürmüştür. Kampı ziyaret eden Cevat Rifat, toplama kamplarının Yahudilerin iddia ettiği gibi birer baskı ve zulüm merkezleri olmadığını, aksine buraların gayet insani hatta konforlu olduğunu savunmuştur. Kamp dönüşünde Rosenberg’le Cevat Rifat arasında aşağıdaki diyalog cereyan etmiştir:

Rosenberg: “*Gördünüz. Bu asırda artık zecri tebbirlerle hiçbir dava hal edilemez. İnsani ve medeni metodlar, rahmü şevkat, tatlı dil, güler yüz daha müspet neticeler verir...*”

Cevat Rifat: “*Düşmanlarınız bu alicenaplıktan anlarlar mı acaba?*”

Rosenberg: “*Orası o kadar mühim değil...Biz Alman milletinin necabetine yaraşır şekilde hareket etmeğe mecburuz.*”

Cevat Rifat: *Temenni ederim ki ben aldanmış olayım...Fakat ben düşmanlarınızı o kadar yakından tanıyorum ki Herr Rozenberg!*

Cevat Rifat, “*o nazik, o edip, o efendi, o merhametli adam*” diyerek övdüğü Rosenberg’in, 1945 yılında Nazileri yargılayan Nürnberg Mahkemesi’nde asılmasını hatırlatarak, Rosenberg’in Yahudi politikasında aldandığını ve insanî muamele ettiği Yahudilerin elinde can verdiğine dikkat çekmiştir³¹.

Cevat Rifat, Adolf Hitler’in gözetiminde, 4 Mart 1934 tarihinde Münih’te toplanan “Siyonist, Komünist ve Farmason Düşmanları Kongresi”ne de katılmış ve kongrenin başkanlığına seçilmiştir. Avrupa, Asya, Amerika ve Afrika’dan gelen çok sayıda delegenin yer aldığı kongre üç gün sürmüştür. Kongre, hemen her alanda Yahudilerle mücadele etmeyi hedef edinen on dokuz maddelik bir sonuç bildirgesiyle son bulmuştur³². Böylelikle, Cevat Rifat’ın Türkiye’de dar

³¹ Cevat Rifat Atılhan, *Tarih Boyunca Yahudi Mezalimi İğneli Fıçı*, İstanbul 1978⁶, s. 79-84.

³² Cevat Rifat Atılhan, *İslamı Saran Tehlike ve Siyonizm*, İstanbul 1955, s. 249-250.

bir çevrede amatör olarak yürüttüğü Yahudi aleyhtarı faaliyetler, söz konusu kongreye katılımından sonra evrensel bir ölçekte ve profesyonel olarak devam edecektir.

Cevat Rifat Almanya’da bulunduğu sırada, Yahudilerin Filistin’de yaptığı Osmanlı aleyhtarı faaliyetlerini anlattığı *Sina Cephesinde Yahudi Casuslar* (İzmir 1933) adlı eseri, Yahudi aleyhtarı U. Bodung Verlag-Erfurt Yayınevi tarafından *Die Schöne Simi Simon* adıyla 100 bin adet basılmıştır³³. Bu eser, daha sonra İngilizce, Fransızca, Fince ve Macarcaya da tercüme edilmiştir³⁴. Diğer taraftan, casus bir Yahudi kızının anılarını anlattığı *Suzi Liberman*³⁵ isimli kitabı, henüz Türkçe baskısı yapılmadan Almanca, Fransızca ve Finceye tercüme edilerek basılmıştır³⁶.

Milli İnkılâp, Cevat Rifat’ın Almanya dönüşünde yeni yayın dönemine girmiş ve İstanbul’da on beş günlük olarak yayımlanmaya başlamıştır. Cevat Rifat, derginin yeni yayın politikasına dair yazdığı makalede, derginin “*muayyen bir gaye ve iman ile*” çıktığını ve maddî hiçbir menfaat gütmeyeceğini açıklamıştır. Derginin amacının, Türkleri kendi ülkesinde “hâkim ve mesut” görmek olduğunu belirten yazı, “*sahifelerimiz yalnız memleketimizde değil bütün dünyada inşial ve istikrah yaratan kötü varlıklara ve fena teşekküllere dair malumat dolu olacaktır*” diyerek Yahudilerle mücadelesini daha da şiddetlendireceğini işaret etmiştir. Yahudilerle mücadelenin maddî manevî birçok risk taşıdığını düşünen Cevat Rifat, “*Hak bildiğimiz yolda icap ederse yalnız, tek başına gideceğiz. Zararımız, maddi ve manevi gaybımız ne olursa olsun döğüşten geri durmayacak, korkmayacak ve ürkmeyeceğiz*” sözleriyle bu konudaki kararlılığını belirtmiştir. Cevat Rifat, Yahudileri küçük ve etkisiz bir azınlık olarak görenlere de, Albert Salties’le yaşadıklarını ve İzmir’de Esnaf ve Ahali Bankası’nın bir takım gizli kuvvetlerin etkisiyle ailesine karşı düzenlediğini iddia ettiği komployu okumalarını tavsiye etmiştir. Okuyucunun, bunları okuduğunda kendisinden daha fazla Yahudi aleyhtarı olacaklarından emin olan Cevat Rifat’a göre, “*Yahudi aleyhtarlığı ne bir din, ne de bir ırk*

³³ “Sina Cephesinde Yahudi Casusları”, *Milli İnkılâp*, II/3 (1 Haziran 1934), 16.

³⁴ Cevat Rifat Atılhan, *Filistin Cephesinde Yahudi Casuslar-Suriyenin Mataharisi Simi Simon*, İstanbul 1947, arka kapak notu.

³⁵ Cevat Rifat Atılhan, *Suzi Liberman*, İstanbul 1935.

³⁶ “Suzi Liberman”, *Milli İnkılâp*, II/1 (1 Mayıs 1934), 16.

mücadelesi değildir. Bu cidal yalnız Türkiye’de değil dünyanın beş kıtası üzerinde bütün beşeriyet tarafından infialler ve isyanlar halinde devam eden iki bin senelik bir kavga” idi³⁷.

Cevat Rifat’ın Nazilerden sağladığı bol miktarda Yahudi aleyhtarı bilgi ve belgeler ağırlıklı olarak dergi sütunlarında yer almaya başlamıştır. *Milli İnkılâp*’ın 15 Haziran 1934 tarihli 4, 1 Temmuz 1934 tarihli 5 ve 15 Temmuz 1934 tarihli 6. sayılarında kullandığı kapak klişeleri, Alman *Der Stürmer* dergisinin klişeleriyle aynıdır³⁸. Dergi, Amerikalı sanayici Henry Ford’un “Beynelmîlel Yahudi” ve Alman teorisyen Teohodore Fristch’in “Yahudiliğin Hakiki Mahiyeti” adlarıyla Türkçeye çevrilen Yahudi aleyhtarı eserlerinden derlenmiş birkaç bölümlük yazı dizileri yayımlamıştır. Ayrıca, *Le Patriote*, *Le Libre Parole* ve *Der Stürmer* gibi Yahudi aleyhtarlığını bayraklaştıran yabancı yayınlardan yapılan iktibaslar dergide sıkça kullanılmıştır.

Milli İnkılâp, 15 Mayıs 1934 tarihli ikinci sayısından itibaren, “Beni İsrail Hükemasının Protokollarına Ait İfşaat” adlı 5 bölümlük bir yazı dizisi yayımlamaya başlamıştır. İsveç’in Stockholm şehrinde yayımlanan *Nationen* gazetesinden W. Creutz imzasıyla iktibas edilen dizinin maksadı “...*bütün insanîyetin mukadderatını tehdit eden karanlık esrarın aydınlanmasına hizmet etmek*” şeklinde belirtilmiştir³⁹. Dizi, Yahudi bilgilerinin “dünya hakimiyeti” için 22 maddelik, siyasî, sosyal ve ekonomik hedefler gözetilen gizli bir *Protokol* hazırladıklarını ve Yahudilerin bu program dahilinde faaliyet gösterdiklerini iddia etmekteydi. Diziye göre Yahudiler, bu programı “*İnsanlığı mahvetmek ve beşeriyetten intikam almak için senelerce evvel hazırlayıp mevkii tatbîke*” koymuşlardı. *Protokoller*’in gerçekliğinin tartışıldığı 2. bölümde, *Times* gazetesinden naklen verilen, “*Eğer Protokoller hakikaten beni İsrail hükemeasının eseri ise Yahudilere karşı söylenebilecek her söz girişilecek her cidal, yapılacak her hareket meşrudur, elzemdir ve müstaceldir*”⁴⁰ sözleri bir

³⁷ “Yolumuz”, *Milli İnkılâp*, II/1 (1 Mayıs 1934), 1-2.

³⁸ *Milli İnkılâp*’la *Der Stürmer*’in kapak klişelerini karşılaştırmak için bkz. Rıfat N. Bali, *Trakya Olayları*, İstanbul 2008, s. 67-72.

³⁹ W. Creutz, “Beni İsrail Hükemasının Protokollarına Ait İfşaat 1”, *Milli İnkılâp*, II/2 (15 Mayıs 1934), 12-13.

⁴⁰ W. Creutz, “Beni İsrail Hükemasının Protokollarına Ait İfşaat 2”, *Milli İnkılâp*, II/3 (1 Haziran 1934), 10-13.

anlamda Yahudilerle mücadeleyi meşrulaştırmıştır. Böylelikle, Yahudi aleyhtarı çevrelerin kullandığı bir el kitabı olan *Protokoller*, *Milli İnkılâp*'la birlikte ilk kez Türk kamuoyuna girmiş ve ilerleyen yıllarda farklı yayıncılar tarafından da defalarca basılmıştır.

Cevat Rifat'ın Türkiye'de Yahudilerle yaptığı mücadele Yahudi aleyhtarı yabancı basının dikkatini çekmiş ve hakkında övgü dolu haberler yapılmıştır. Bunlardan birinde, Almanya'da tanıştığı İsveçli Yahudi aleyhtarı gazeteci Elov Eriksson'un sahibi bulunduğu *Nationen* gazetesi, 1 Mayıs 1934 tarihli nüshasında, Cevat Rifat'ın Yahudilerle olan mücadelesinden övgüyle bahsetmiştir⁴¹. Benzer haberler, ilerleyen yıllarda farklı ülkelerin basınında da yankılanmış ve Cevat Rifat'ı Yahudi aleyhtarı evrensel bir şöhrete taşımıştır.

3. *Milli İnkılâp*'ın Basında Neden Olduğu Polemikler

Türk basını, derginin İzmir'de *İnkılâp* adıyla sürdürdüğü Yahudi aleyhtarı yayınına çoğunlukla kayıtsız kalmıştır. Dergiye en ciddi tepki, *Son Posta* gazetesinden gelmiştir. Gazete, dergiyi Almanya'da Nazilerin Yahudi düşmanlığından ilham almakla ve hatta onu taklit etmekle suçlamış ve Türkiye'deki Yahudilerin de Türk vatandaşı olduğunu hatırlatarak vatandaşlar arasına husumet sokacak neşriyatın yasak olduğuna dikkat çekmiştir⁴².

Derginin, *Milli İnkılâp* adıyla İstanbul basınına girmesi ve Yahudi aleyhtarlığını giderek şiddetlendirmesi bazı gazete ve dergilerin *Milli İnkılâp*'la uzun soluklu bir polemik yaşamasına zemin hazırlamıştır. Üniversite öğrencilerine yönelik yayın yapan, *Yeni Savaş* gazetesi, Cevat Rifat'ın İstanbul Üniversitesi önünde öğrencilere Hitler rozeti dağıttığını ve Hitler'in propagandasını yaptığını iddia etmiştir⁴³. Suçlamalara cevap veren *Milli İnkılâp*, *Yeni Savaş*'ın iddialarını birer "iftira" olarak nitelemiş ve gazeteyi, Yahudilerin "müdafaasını yapmakla" suçlamıştır⁴⁴. *Milli İnkılâp*'ın yazarlarından Cahit Hilmi de, gazeteyi Hitler'i istismar ederek Yahudi taraftarlığı yapmakla suçlamıştır. Hilmi,

⁴¹ "İsveçten akisler", *Milli İnkılâp*, II/2 (15 Mayıs 1934), 17.

⁴² "Taşra mecmualarını karıştırırken", *Son Posta*, 13 Mayıs 1933.

⁴³ "Bir adam Türk gençlerine Hitler rozetini nasıl dağıtıyor?", *Yeni Savaş*, 10 Mayıs 1934.

⁴⁴ "Yalan", *Milli İnkılâp*, II/2 (15 Mayıs 1934), s. 14.

“Dün gibi bu günde içimizde düşman bir unsur halinde yaşayan ve bunu her harekatile isbat eden, Türk işçisi kullanmayan, Türk dükkanlarından on paralık bir alış veriş etmiyen bu nankör insanlara karşı, buna inananlardan hiçbir zaman kanma ve inanma hali göremeyeceksiniz. Gayretiniz ve heyecanınız boş”

ifadeleriyle Türklere yabancı kaldığını vurguladığı Yahudilerle mücadelenin kararlılıkla süreceğini belirtmiştir⁴⁵. *Milli İnkılâp*'a cevap veren *Yeni Savaş*, Yahudilerin amacına hizmet etmediğini, sadece Türk gençliğini uyardığını belirterek Cevat Rifat'ın “ırk düşmanlığı” yaptığını ileri sürmüştür⁴⁶.

Son Posta, Cevat Rifat'ı isim vermeden *Milli İnkılâp*'ta Hitler'in propagandasını yapmakla suçlamıştır⁴⁷. *Haber Akşam Postası*'ndan Vala Nureddin, Cevat Rifat'ın Kemalist hayat görüşünü hatırlattıktan sonra;

“...maksat eğer Kemalizm ise, Kemalizm'in umdeleri arasında Yahudi düşmanlığı yoktur. Hitlercilikse, bunun Türkiye şeraitine uydurulmasını zaten kimse beceremez. Farz'ı muhal ve maazallah becerse de, memleketin menfaatine, asrın telakkiyatına zıt olan 'onu koğalım. Bunu ezelim' icraatından zarar husule gelir”

diyerek “Yahudi düşmanlığına düşmanız” vurgusu yapmıştır⁴⁸.

Milli İnkılâp'la polemik trafiğine, İzmir'de yayın yapan *Işık* gazetesinin sahibi Rusçuklu Fahri de katılmıştır. Mason olmasıyla bilinen ve İzmir basınının genelinden farklı olarak Cevat Rifat'a ve onun yayımladığı *Milli İnkılâp*'a açıkça tavır alan Fahri, “...150'lik hainler Türk'tür diye nasıl güzel neslimize dil uzatmak bir küstahlık olur ise, bir takım Museviler taşkınlık yaptı diye de (Yahudi aleyhtarlığı) yapılamaz” diyerek Cevat Rifat'ın ırk düşmanlığına dikkat çekmiştir⁴⁹. *Yeni Adam* dergisini çıkartan İsmail Hakkı Baltacıoğlu, basında gündeme geldiği gibi Türkiye'de bir Yahudi sorunu

⁴⁵ “Varda Efendiler”, *Milli İnkılâp*, II/2 (15 Mayıs 1934), 18.

⁴⁶ “Cevat Rifat Bey, Irk düşmanlığı yapmak pek tehlikelidir”, *Yeni Savaş*, 17 Mayıs 1934.

⁴⁷ “Türkiye'de Hitler'cilik”, *Son Posta*, 16 Mayıs 1934.

⁴⁸ Va-Nu, “Yahudi düşmanlığına düşmanız”, *Haber Akşam Postası*, 17 Mayıs 1934.

⁴⁹ Rusçuklu Fahri, “Yahudi aleyhtarlığı”, *Işık*, 19 Mayıs 1934'ten naklen Turan Akkoyun, “1934'te Orhun ve Milli İnkılâp'ın Kapatılmasına Mahalli Bir Bakış”, *3 Mayıs 1944 50. Yıl Türkçülük Armağanı*, İzmir 1994, s. 46.

olmadığına dikkat çekmiş ve “Yahudi, Rum, Ermeni... meselesi mücerret herhangi bir ferdin tek başına ve kendi hesap ve kafasına göre halledebileceği bir mesele değildir” diyerek Cevat Rifat’ı uyarmıştır⁵⁰.

Milli İnkılâp, *Vakit* gazetesinin 6 Mayıs 1934 tarihli nüshasında⁵¹, Yahudilerin Çanakkale’de iktisadi hayata hâkim olduklarından şikayet eden bir okur mektubunu alıp yayımlamıştır⁵². *Vakit*’in başyazarı Asım Us⁵³, *Milli İnkılâp*’ın iktibas ettiği mektuptan rahatsız olmuş ve dergiyi, “...ferdi ve mahalli çerçeve dâhilinde mütalaa edilmek icap eden hadiseleri, bütün bir kütleye mal ederek hepsini birden mesul tutmaya kalkmanın” yanlış olacağı konusunda uyarmıştır⁵⁴. Asım Us’un, *Milli İnkılâp*’ı eleştiren yazısı Almanya’da ikamet eden ırkçı gazeteci Mustafa Nermi’nin de tepkisine neden olmuştur. Nermi, *Vakit*’e gönderdiği mektupta, Türk kanunlarına göre Türklerle Yahudilerin eşit olmasına karşın kendisinin bunu böyle görmediğini belirtmiş ve “...bütün Yahudiliği milyarlarca serveti ile Erzurum Türkünün kemiğine” değişmeyeceğini belirtmiştir. Nermi ayrıca, Türkiye Yahudilerini Alman firmalarına karşı gizli iktisadî boykot uygulamakla suçlamış ve bunun Almanya’daki Türk menfaatlerini baltaladığını iddia etmiştir. Ona göre “İctimai serserilik” dediği Yahudilik, hiçbir cemiyet değerine sahip olmadığından Yahudilerin Türkleşmesi mümkün değildi⁵⁵. Nermi’nin mektubu, *Milli İnkılâp* tarafından da iktibas edilmiştir. Mehmet Asım’ı “ciddi, vatanperver, milliyetperver” olarak nitelendiren dergi, fikirlerine katılmasa bile kendisine saygı duyduğunu ve Mustafa Nermi’nin mektubunun iktibas etmekle iktifa ettiğini açıklamıştır⁵⁶. Mustafa Nermi’nin *Vakit* gazetesinde bir mektubu daha

⁵⁰ İsmail Hakkı Baltacıoğlu, “Bir Yahudi meselesi yoktur”, *Yeni Adam*, sayı 21 (21 Mayıs 1934), s. 8.

⁵¹ Ragıp Kemal, “Köylü, bezirgânların elinden kurtarılmalıdır”, *Vakit*, 6 Mayıs 1934.

⁵² “Anadolunun Feryadı”, *Milli İnkılâp*, II/2 (15 Mayıs 1934), 3.

⁵³ Mehmet Asım Us (1884-1967), Vefa İdadisi’ni ve Mülkiye’yi bitirdikten sonra bir süre kaymakamlık yaptı. Sonra *Tanin* gazetesinde çalıştı. Ahmet Emin Yalman’la birlikte *Vakit*’i kurduktan sonra Ankara Hükümeti’nin en ateşli savunucularından biri oldu. Mustafa Kemal Paşa, bazı düşüncelerini Asım Us’un kalemıyla İstanbul halkına duyurdu. Asım Us; III, IV, V, VI, VII ve VIII. dönemlerde Artvin milletvekilliği yaptı. Hıfzı Topuz, *II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, İstanbul 2003², s. 106.

⁵⁴ Mehmet Asım, “Türkiyede Yahudi düşmanlığı var mı?”, *Vakit*, 20 Mayıs 1934.

⁵⁵ Mehmet Asım, “Türkiyede Yahudilik meselesi”, *Vakit*, 2-3 Haziran 1934.

⁵⁶ “Hakikat ilerliyor”, *Milli İnkılâp*, II/4 (15 Haziran 1934), 6-8.

yayımlanmıştır. Nermi mektubunda, Türklerin yabancı unsurlara karşı düşmanlık beslemediğini ve onları daima koruduğunu; fakat karşılığında “vefasızlık” gördüğünü savunmuştur. Azınlıklar içinde en fazla Yahudileri tehlikeli bulan Nermi, Osmanlılar tarafından İspanyol zulmünden kurtarılan Yahudilerin, Türkçe yerine İspanyolca konuşmakta direndiklerini, Balkan ve Birinci Dünya Savaşı’nda sergiledikleri Türk aleyhtarı faaliyetlerle açıkça düşmanlık yaptıklarını ileri sürmüştür⁵⁷.

Cevat Rifat, *Milli İnkılâp* aleyhine basında zuhur eden yoğun eleştirilere kaleme aldığı uzun bir yazıyla cevap vermiştir. Yahudilerle olan mücadelesinin I. Balkan Savaşı’nda görev aldığı Edirne kuşatmasına kadar uzandığını belirten Cevat Rifat, Edirne’nin düşmesinden sonra şımaran Yahudilerin, Türk zabitlerin ailelerinin bulunduğu evleri ifşa ederek düşmanla işbirliği yaptığını iddia etmiştir. Cevat Rifat’a göre Yahudiler, I. Dünya Savaşı’nda Sina-Filistin Cephesi’nde yaptıkları casuslukla Osmanlı ordusunu arkadan vurmuşlardı. Ayrıca, ele geçirdikleri istihsal vasıtalarıyla Türkiye’nin iktisadi bağımsızlığını elinden alarak Türk insanının “kanını emmeye” başlamışlardı. Tüm bunlar, Yahudilerle yaptığı mücadelenin meşru gerekçelerini oluşturmaktaydı. Cevat Rifat, takip ettiği misyonu;

“Benden sonra tufan. Değil Almanyada bütün dünyada kıyamet kopsa kendi hesabıma umurumda değildir. Ben yalnız Türklük ve yalnız Türkiye ile alakadar bir insanım. Bütün hayatım bütün mevcudiyetim bu ideal uğrunda geçmiştir. Çok seneler varki kardeşlerime bu tehlikeden sakınmasını ihtar etmeği kendime milli ve şerefli bir vazife edinmişimdir”

ifadeleriyle tanımlamıştır. Kendisini Hitler’i taklit etmekle suçlayanlara; *“Eğer birbirine benzeyen idealler mutlaka birer taklit ise o halde ben Adolf Hitler’i değil Adolf Hitler beni taklit etmiştir”* şeklinde cevap vermiştir. Cevat Rifat bu iddiasına, Hitler’in henüz iktidara gelmeden önce 1929 yılında neşrettiği *Bir Facianın İcyüzü* adlı kitabı ile 1933 yılında İzmir’de *Anadolu* gazetesinde yayımladığı “Harb-i Umumide Sina Cephesi’nde Yahudi Casuslar” adlı tefrikasını kanıt göstermiştir⁵⁸.

⁵⁷ “Türkiyede bir Yahudilik meselesi var mı?”, *Vakit*, 17 Haziran 1934.

⁵⁸ “Maskeler aşağı”, *Milli İnkılâp*, II/3 (1 Haziran 1934), 4-6.

Cevat Rifat'ın adı geçen eserlerinin basım tarihine bakıldığında, onun Yahudilerle mücadelesinin Hitler'in Almanya'da iktidara gelmesinden daha önce başladığı görülecektir. Fakat Almanya gezisinden sonra Yahudi aleyhtarı faaliyetlerinin bir ivme kazandığı ve mücadelesinin Nazilerce desteklendiği anlaşılmaktadır. *Milli İnkılâp*'ın ikinci döneminde yayımlanan nüshalarına göz atıldığında, Almanya'dan derlendiği anlaşılan gayet zengin bir belge ve bilgi içeriğine sahip olduğu görülecektir.

4. Türkiye Yahudilerinin Dergiye Tepkileri

İnkılâp'ın ilk sayısından itibaren Yahudi aleyhtarı bir politika gütmesi ve bunu giderek şiddetlendirmesi, Türk kamuoyunda küçük bir azınlık teşkil eden Yahudiler arasında bir panik havası yaratmıştır. Aynı günlerde, Almanya'da iktidarda bulunan Nasyonal Sosyalistlerin Hitler liderliğinde ortaya koyduğu Yahudi aleyhtarı siyaset Türk Yahudilerin tedirginliğini daha da artırmıştır.

İnkılâp'ın Yahudi aleyhtarı tutumundan rahatsız olan iki Ankara Yahudi'si, CHF Genel Sekreteri Recep Peker'e müracaat ederek dergiyi şikayet etmiştir. Bunun üzerine Peker, CHF'nin İzmir İdare Heyeti'ne gönderdiği 17 Mayıs 1933 tarihli yazıda, “*bu yazılarda eğer şantaj yoksa bir Hitler taklitçiliği görüyoruz*” düşüncesini belirterek, dergi yayını hakkında kendisinin bilgilendirilmesini ve yetkililerine de nasihat edilmesini istemiştir⁵⁹.

CHF İzmir İdare Heyeti'nin, 10 Haziran 1933 tarihli cevabi yazısında, dergi yayınından İzmir Yahudilerinin de rahatsız olduğu vurgulanmış, derginin başmuharriri ve neşriyat müdürü Cevat Rifat ve yazarlarından Osman Oğlu Lemi'yle uzun uzadıya görüşüldüğü, her ikisinde de “Hitlercilik” veyahut “şantajcılık” olmadığı ve yazılarının samimi duygulara dayandığı ifade edilmiştir. Yazıda, Lemi Bey'in öteden beri Yahudi ve Mason aleyhtarı olduğu, Cevat Rifat'ın da, I. Dünya Savaşı'nda Arabistan'da [Filistin] şahit olduğu Yahudilerin casusluk faaliyetlerinden beri Yahudilerle mücadele halinde olduğu ve iktisadî sahada İstanbul Yahudilerinden büyük darbeler yediği belirtilmiştir. Buna karşın, Lemi ve Cevat Rifat Beylerin, Yahudi aleyhtarı yazılardan

⁵⁹ CHF Genel Sekreteri Recep Peker'in CHF İzmir İdare Heyeti Reisliği'ne gönderdiği 17 Mayıs 1933 tarihli, 33923/7 sayılı yazı. BCA, Fon Kodu 490.01, Yer No. 590.40.1/18.

MİLLİ İNKİLÂP VE KAMUOYUNDAKİ YANKILARI

vazgeçeceği ve derginin sadece Avrupa’da meydana gelen Yahudi aleyhtarı faaliyetlere dair haber yapacağına dair söz verdiği belirtilmiştir. Yazının en dikkat çekici tarafı, Selanik dönmelerinden olduğu belirtilen derginin sermayedarı Osman Senai Bey’in ve bir iki arkadaşının şantaj yaparak Yahudilerden para sızdırmak niyetinde, buna mukabil Cevat Rifat ve Lemi Beylerin de aldatılmış olduğu yönündeki düşüncelerdi. Yazıda, “*İzmir’in Türk tarafının, Yahudilerin işgal günleri Türklüğe karşı yaptıkları fena hareketlerden ötürü derin kin ve öç almak niyetinde olduğu da bir hakikattir*” denilerek, partiye müracaat eden Yahudilere; Türklerin Yahudilere öteden beri yardımda buldukları, buna karşın, Yahudilerin işgal günlerinde “*menfi ve yurttaşlığa yakışmayacak*” faaliyetlerden dolayı kabahatli oldukları; fakat bundan sonra “*dürüst hareket ve Türkçe konuşmak ve Türkleşmek hareketlerinde samimi oldukları*” takdirde kendilerine yardım edileceğinin söylendiği belirtilmekteydi⁶⁰.

İnkılâp’ın Yahudi aleyhtarı tutumuna Türkiye Yahudi Cemaati’nden de tepki gelmiştir. Cemaati temsilen harekete geçen Türkiye Hahambaşılığı, dergiyi yasaklatma yolunda bir teşebbüste bulduysa da sonuç alamamıştır. Cemaat, dergiyle basın yoluyla herhangi bir polemige girmemiştir. Bunun, *İnkılâp*’ın reklamını yaparak derginin amacına hizmet edeceğini düşünmüştür. Dergiye dava açmayı düşünmüşse de, dergi yayınlarının genele hitap etmesi ve belli kişileri muhatap almamasından dolayı bundan vazgeçmiştir. Cemaate göre, sorunun çözümü hukukî değil siyasî idi. Bu nedenle Hahambaşılık, Başvekalet’e başvurma kararı almıştır. Cemaat yetkililerinin hazırladığı 22 Mayıs 1933 tarihli mektup elden Ankara’ya gönderilmiştir. Mektup, Türkiye’de yaşayan 100 bin Yahudi vatandaşın devlete olan sadakatini arz ederek başlıyor, Yahudilerin vatan bildikleri Türkiye’de kendi işleriyle meşgul olmaktan başka arzuları olmadığını vurgulayarak, birkaç haftadır bazı yayın organlarında bilhassa *İnkılâp*’ta düşmanca bir kampanya yürütüldüğüne ve toplumun Yahudilere karşı tahrik edildiğine dikkat çekiyordu. Mektuba Başvekilin

⁶⁰ CHF İzmir Vilayet İdare Heyeti Reisliğinden CHF Katib-i Umumiliği’ne gönderilen 10 Haziran 1933 tarihli ve 33970/4 sayılı yazı. BCA, Fon Kodu 490.01, Yer No. 590.40.1/1-2.

okuyup değerlendirmesi için *İnkılâp*'ın ilk iki sayısının birer nüshası da eklenmişti. Ancak Hahambaşılık, bu girişimden somut bir sonuç alamamıştır⁶¹.

Hahambaşılığın söz konusu girişimlerinden haberdar olan *İnkılâp*, buna tepki göstermiş ve aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

*“Bu günkü İnkılâp ve bu günkü adil hürriyet bize pek çok pahalıya mal olmuştur. Ve bu satırları yazan insanlar bu hürriyet uğrunda kan dökmüş insanlardır. Onlar kuru gürlütye pabuç bırakmayacakları gibi inkılâpçı Türk hükümetini ve adil Türk mahkemelerini Yahudi yaygaralarına kulak asacak kadar zaif zannetmek te Yahudilerin Türkiyedeki son hüsrانları olacaktır.”*⁶²

Türkiye Yahudi Cemaati, diğer ülke cemaatlerine nazaran Yahudi aleyhtarı cereyanlara karşı mücadelede pasif kalmaktaydı⁶³. Bundan dolayı, dünyanın farklı ülkelerinde bulunan Yahudi toplumları Türkiye'deki dindaşlarını *Milli İnkılâp*'a karşı yalnız bırakmamıştır. Paris'te yerleşik Yahudi toplumunun örgütü Alliance Israélite Universelle'nin yayın organı *Le Droit de Vivre*, Londra Yahudi toplumunun yayın organı *Jewish Cronicle* ve Mısır Yahudi toplumunun başlıca yayınlarından *L'aurore* gazetesi, *Milli İnkılâp*'ı ve sahibi Cevat Rifat'ı eleştiren yayınlar yapmıştır. Bunlardan *Jewish Cronicle*, Cevat Rifat'ı, Yahudilerle mücadelede kullanılmak üzere Almanya'da Nazilerden para almakla suçlamıştır⁶⁴. Bu iddia, karşıtları tarafından Cevat Rifat aleyhine kullanılan yaygın suçlamalardan olmuştur. Ancak, Cevat Rifat'ın Nazilerden finansal destek sağladığı yönündeki iddialar somut kanıtlarla ispatlanamamıştır.

Cevat Rifat, Dünya Yahudi basınının aleyhinde yayımladığı yazıları yabancı dostları vasıtasıyla takip etmekteydi. Yahudi basınında çıkan kimi yazıların Türk gazetelerinden iktibas edildiğini fark eden Cevat Rifat, bu gazeteleri Yahudilerle “ağız birliği” yapmakla ve “Siyonizm propagandasına alet” olmakla suçlamaktaydı⁶⁵. Yahudi basınının aleyhinde yaptığı yayınları da,

⁶¹ Levi, *a.g.e.*, s. 111-112.

⁶² “Yahudilerin feryatları”, *İnkılâp*, I/3 (1 Haziran 1933), 11.

⁶³ Bali, *a.g.e.*, s. 102.

⁶⁴ Levi, *a.g.e.*, s. 115.

⁶⁵ “Düşman saflarında”, *Milli İnkılâp*, II/4 (15 Haziran 1934).

“...Yahudi propagandasının sefil, müfteri ve garezkar hücumları” olarak nitelemektedir⁶⁶.

5. Derginin Kapatılması

1934’te Trakya’da patlak veren olaylar *Milli İnkılâp*’ın kapatılma sürecini başlatmıştır. Tarihe, Trakya Olayları olarak kaydedilen hadiseler, Türklerle arası bir süredir açık olan Yahudilerin maruz kaldıkları baskılardan dolayı kaçarak İstanbul’a göç etmeleriyle başladı. Hükümetin resmi raporuna göre, ilk etapta, 100 civarında Yahudi kaçarak İstanbul’a geldi. Ardından, 24 Haziran 1934’ten itibaren Çanakkale’den ve 30 Haziran’dan sonra da Trakya’nın diğer şehirlerinden Yahudiler mallarıyla birlikte İstanbul’a göç etmeye başladılar. Edirne ve çevresinde Yahudilere karşı boykot teşebbüsleri görülürken, bunlara okul öğrencileri de karıştırılmak istendi. 3-4 Temmuz günlerinde Kırklareli’nde, Yahudilere karşı fiziki saldırılar düzenlenirken, bunlara ait evler de soyularak tahrip edildi. Bunun üzerine Hükümet yetkilileri duruma el koydu ve kısa sürede bölgede kontrolü sağladı. Sonuçta, 65 evin soyulduğu, meydana gelen olaylarda bir jandarma erinin öldüğü ve bir Yahudi vatandaşın da yaralandığı saptandı. Hükümet, adli tahkikat başlatarak, 3-4 Temmuz günü Yahudi evlerinden çalınan malların yaklaşık %75’ini bulup sahiplerine iade etti. Savcılık, olayları tahrik eden ve bunlara karışanları tutuklayarak adli takibata başladı. Olayların sonunda, 3.000 Yahudi’nin Trakya’nın muhtelif şehirlerinden kaçarak İstanbul’a sığındığı anlaşıldı. Hükümet yetkilileri, İstanbul’a göç eden Yahudilerden geri dönmek isteyenlere her türlü kolaylığın sağlanacağını duyurdu⁶⁷.

Başvekil İsmet İnönü, olayların ardından Meclis’te yaptığı bilgilendirme konuşmasında, olaylarda etkili olduğunu düşündüğü “antisemitizm”e dikkat çekerek;

“Antisemitizm Türkiye metai ve zihniyeti değildir. Vakit vakit hariçten bizim memleketimize girer ve derhal önüne geçilir. Bu feveranın da böyle bir salgın olması muhtemeldir. Böyle cereyanlara katiyen müsaade etmeyeceğiz”

⁶⁶ “The Jewish cronicle”, *Milli İnkılâp*, II/4 (15 Haziran 1934), 14.

⁶⁷ “Rapor: Trakya hadisesinde hükümetin tazyiki ve tertibi yoktur”, *Vakit*, 15 Temmuz 1934.

açıklamasını yapmıştır. İnönü, Türkiye’de her ferdin Cumhuriyet kanunlarının emniyet ve muhafazası altında olduğunu hatırlatmıştır⁶⁸.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya da Trakya teftişine çıkmadan kısa süre önce Anadolu Ajansı’na yaptığı açıklamada;

“...Yabancı yerlerde görülen antisemitik cereyanlar bazen bizde de makes buluyor. Bir defa daha İstanbul’da Türk efkârı umumiyesine arz ettiğim gibi biz memleketimizi, vatandaşlarımızı başka memleketlerde cereyan eden böyle fikirlerden ve aksülamellerden daima masun bulundurmak isteriz. Hiçbir memleketin dâhili siyaseti ve dahili münakaşaları bizim memleketimizin iç işlerine tesir edemez ve etmemelidir. Bizim iç siyasetimizin esası kendi şartlarımıza ve kendi kanunlarımıza göre cereyan eder. Yahudiler aleyhinde bu yolda neşriyatta ve telkinatta bulunanları yola getirmek, Türk kanunlarını tatbikle mükellef olan hükümetimize ve mahkemelere aittir.”⁶⁹

diyerek “antisemitizm” vurgusu yapmış ve Yahudi aleyhtarı yayınlarla kararlılıkla mücadele edileceğini belirtmiştir.

Meclis Başkanı Kazım Özalp da İstanbul’da yaptığı basın toplantısında; Trakya Olayları’nın, Musevi aleyhtarı bazı girişimlerin sonunda meydana geldiğini; ancak hükümetin yerinde müdahalesiyle fiilî ve genel bir tesir meydana getirmediğini vurgulamış ve Türkiye’deki bütün vatandaşların Cumhuriyet kanunlarının himayesi altında olduğunu yinelemiştir⁷⁰. Hükümetin, Dahiliye Vekili Şükrü Kaya’nın Trakya teftişinde hazırladığı rapora göre yayımladığı resmi raporda, “son zamanlarda bazı risalelerin Yahudi düşmanlığı üzerinde bilhassa yaptıkları neşriyat Türk ve Yahudilerin birbirine karşı nazarlarını ve hislerini ehemmiyetli surette teşviş [karıştırmış] etmiştir” denilerek Yahudi aleyhtarı yayınlara dikkat çekilmiştir⁷¹.

Hükümet yetkililerinin, Trakya Olayları’nda “antisemitizm” vurgusu yapması ve Yahudi aleyhtarı yayınlara işaret etmesi tüm dikkatleri *Milli İnkılâp* dergisine çekmiştir. Nitekim Savcılık, Hükümetin resmi raporunu

⁶⁸ “Trakya Yahudileri”, *Cumhuriyet*, 6 Temmuz 1934.

⁶⁹ “Dâhiliye vekili tahkikat için Trakya’ya gitti”, *Cumhuriyet*, 7 Temmuz 1934.

⁷⁰ “Dahiliye vekili dün Kırklareli’nde tahkikat yaptı”, *Cumhuriyet*, 8 Temmuz 1934.

⁷¹ “Rapor: Trakya hadisesinde hükümetin tazyiki ve tertibi yoktur”, *Vakit*, 15 Temmuz 1934.

yayımlanmasından bir süre önce *Milli İnkılâp* hakkında adli tahkikat başlatmıştır⁷². Bu arada Dahiliye Vekaleti, Vekiller Heyeti'ne başvurarak *Milli İnkılâp* dergisinin kapatılmasını ve Türkiye dışından gelen Yahudi aleyhtarı yayınların da ülkeye sokulmamasını istemiştir⁷³.

Milli İnkılâp, kapatılacağı yönünde basında çıkan haberlere Cevat Rifat'ın kaleminden son kez cevap vermiştir. Trakya Olayları'nı, "*Trakya ve Çanakkale'de musanna [uydurma] Yahudi paniki muazzam bir teşkilatın gürültülü, velveleli propaganda ve yaygaralarile yapılmış yeni bir hıyanet numunesidir*" şeklinde tanımlayarak gerçekçi bulmayan Cevat Rifat, "...*Siyonist propaganda organları burada apaşikar onbinlerce nüsha sattıkça (Milli İnkılâp) ta doğruluğuna iman ettiği hakikatleri izah ve ispat etmekten asla korkmayacak ve meşru bildiği mücahedesine devamdan geri durmayacaktır*" diyerek adeta meydan okumuştur. Hükümet ve kanunlara son derece hürmetkâr olduğunu belirten Cevat Rifat, milletin yüksek menfaati icap ettiği zaman, hiçbir uyarıya ve formaliteye gerek görmeden yayını durdurabileceğini, ancak, ülke içinde ve dışında "Siyonist propaganda"nın alabildiğine yürüdüğü bir zamanda suskun kalmanın "*bütün Türklüğü rencide etmek*" olacağını vurgulamıştır. Ayrıca, dergi tatil edilse de kanun ve adalet dairesinde yapacağı kitap yayınlarıyla mücadelesinin süreceğini ve "büyük" hakikatleri okuyucuya aktarmaya devam edeceğini hatırlatmıştır⁷⁴.

Nihayet *Milli İnkılâp*, Trakya Olayları'nda sorumlu bulunmuş ve "...*neşriyatı ile memleket içinde ve dışında fena bir cereyan husule getirmek ve milli vahdeti bozmak gayesini takip ettiği anlaşıldığından*", Dahiliye Vekilliğinin 5 Temmuz 1934 tarih ve 283 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyeti tarafından, Matbuat Kanunu'nun 50. maddesi⁷⁵ gereğince 7 Temmuz 1934 tarihinde kapatılmıştır⁷⁶.

⁷² "Milli İnkılâp mecmuası sahibi hakkında müddeiumumilik takibata başladı", *Vakit*, 10 Temmuz 1934.

⁷³ "Bazı mecmualar talep edilmeyecek", *Anadolu*, 10 Temmuz 1934.

⁷⁴ "Yine o yaygaralar yine o maskara gürültüler", *Milli İnkılâp*, II/6 (15 Temmuz 1934), 2.

⁷⁵ Matbuat Kanunu'nun 50. maddesi şöyleydi: "*Memleketin genel siyasetine dokunacak yayınlardan dolayı İcra Vekilleri Heyeti kararıyla gazete ve dergiler geçici olarak kapatılabilir. Bu şekilde kapatılan bir gazetenin sorumluları, kapatılma sürecinde başka bir*

Bazı kaynaklarda, *Milli İnkılâp*'ın kapatılmasından sonra sahibi Cevat Rifat ve Yahudi aleyhtarı seferberliğinde kendisine eşlik eden dava arkadaşlarının tutuklanarak hapse atıldığına dair bilgiler yer almaktadır⁷⁷. Fakat bunlar doğru olmayıp, derginin kapatılmasıyla birlikte çalışanları hakkında bir tutuklama yapılmamıştır.

Milli İnkılâp'ın kapatılma haberi, İstanbul basınında beklenen bir gelişme olarak görüldüğünden genelde yorumsuz aktarılırken, İzmir'in mahalli basınında farklı tepkiler doğurmuştur. Turan Akkoyun'un aktardığına göre, Rusçuklu Fahri, derginin kapatılma kararından oldukça memnun olmuş ve aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

“2-3 aydan beri bir kısım aleyhinde en müstehcen bir lisanla neşriyet yapan (Milli İnkılâp) Mecmuası, nihayet bir Heyet-i Vekile kararıyla kapatılmış bulunuyor.

Geçen sene İzmir muhitinde iki ay bile yaşayamıyan ve halkımızın alakasızlığı yüzünden kendi kendine kapanmak zorunda kalan bu mecmua, her nedense İstanbul'da bir iki nüsha fazla çıkarabildi?!...

Milli İnkılâp sahibi Cevat Rifat Bey küçük bir Almanya seyahatinden sonra eskisine nispeten daha bir küstahlıkla Yahudi vatandaşlarımız aleyhinde, ancak külhanbey kahvelerinde işitilebilen galiz küfürlerini savururken, asil Türk efkar-ı umumiyesi, bu yazışları nefretle karşılamış ve Türk elinde Hitler propagandası yapılamayacağını bir kere daha haykırmişti. (Işık) gazetesi, halkımızın bu nefretine tercüman olmakta daima ilk safta gelmiş ve nitekim (bizim doğru görüşümüz) galebe çalmıştır...

Senelerden beri müdafaa ettiğimiz bir hakikatin bugün devlet lisanıyla tekrar edildiğini görmekle ne kadar iftihar ediyorsak, aksi iddiada bulunanlar

adla gazete çıkaramaz.” Alpay Kabacalı, *Başlangıçtan Günümüze Basın Sansürü*, İstanbul 1990, s. 127-128.

⁷⁶ BCA, Fon Kodu 030.18.01, Yer No. 46.48.2. Ayrıca bkz. “Milli İnkılâp mecmuası kapatıldı”, *Cumhuriyet*, 17 Temmuz 1934.

⁷⁷ Stanford J. Shaw, *Turkey&Holokost*, London 1993, s. 20.

da -Türklüğe ve Türk Cumhuriyeti'nin prensiplerine aykırı hareket ettikleri için- o nispette mahçup olmalıdırlar kanaatindeyiz...”⁷⁸

İzmir basınının *Milli İnkılâp*'ın kapatılma kararına fazla yer vermediğini belirten Akkoyun, Rusçuklu Fahri'nin kapatılma kararı karşısında duyduğu sevincin de mason olmasından kaynaklandığı görüşündedir.

Milli İnkılâp, yaklaşık on iki yıllık bir aradan sonra Bakanlar Kurulu'nun 6 Şubat 1946 tarihli izniyle tekrar yayımlanmaya başlamıştır⁷⁹. Dergi bu dönemde, Cevat Rifat Atilhan'ın başkanlığını yaptığı Türk Muhafazakâr Partisi'nin propaganda organı olarak piyasaya sürülmüştür⁸⁰. Dergideki imzalı ya da imzasız tüm yazılar Abidin Nesimi'ye aittir⁸¹. Dergi, altı sayı yayımlanabilmiştir. Dağıtımını hiçbir bayi yapmak istemediğinden yayımını kendiliğinden durdurmuştur.

Abidin Nesimi, bu dönemdeki *Milli İnkılâp*'ın “devrimci” bir nitelik taşıdığına dikkat çekmiştir. Yazdığına göre, derginin bu özelliğini fark eden dönemin CHP Adana milletvekili Remzi Yüreğir, Hükümet'e verdiği bir önergede solcuların din kisvesine büründüklerini ve bu kisve altında görüşlerini yaydıklarını ileri sürerek buna karşı tedbir alınmasını istemiştir⁸². Bu dönemki *Milli İnkılâp* çok az okunduğundan kamuoyunda hedeflenen yerini alamamıştır.

6. Derginin Trakya Olayları'ndaki Rolü

Milli İnkılâp'ın kapatılma nedeni, Trakya Hadiseleri'nde oynadığı iddia edilen “kışkırtıcı” rolüydü. Derginin, Yahudiler aleyhinde ileri sürdüğü genel görüşler bir tarafa bırakılırsa, Trakya'daki olayları doğrudan tetikleyebilecek tek tahrirçi yazı Uzunköprü Muradiye Mahallesi'nden Osman oğlu Rasih adında birine ait bir okuyucu yazısı idi. Yazıda, Yahudilerin Trakya illerine tümüyle

⁷⁸ Rusçuklu Fahri, “(Milli İnkılâp) nihayet kapatıldı!...”, *Işık*, nr. 92, 14 Temmuz 1934'ten naklen Akkoyun, a.g.m., s. 46-48.

⁷⁹ BCA, Fon Kodu 030.18.01.02, Yer No. 110.10.17.

⁸⁰ Bu dönemde yayımlanan *Milli İnkılâp* dergisinin nüshalarına İstanbul ve Ankara kütüphanelerinde ulaşılamamaktadır.

⁸¹ Nesimi, a.g.e., s. 188.

⁸² Nesimi, a.g.e., s. 188.

nüfuz ettikleri ve buranın iktisadını ellerine alarak Türkleri sindirdikleri duygusal bir dille anlatılıyor;

“...*Edirne kan ağlıyor. Edirnenin şanlı cumaları cumartesi oldu artık. Saray içinin serin rüzgârları eskisi gibi uğuldamıyor. Söğütlerin gölgelerinde kahramanlık hikâyeleri anlatılmıyor, orada Musa oğulları günlük kazançlarını hesaplıyorlar*”

deniliyordu. Yazı, Tanrının gazabına uğradığını iddia ettiği Yahudi milletinin her vakit ezilmeğe layık olduğunu savunuyor ve “*Tanrının sevmediğini peygamber sopa ile koğalmış. Peygamberin sopa ile koğaladığını biz ne yapsak yeridir*” diyerek halkı Yahudilere karşı tahrik ediyordu⁸³.

Cevat Rifat, olayların yaşandığı dönemde Yahudilerin Trakya’dan göçünü gerçekçi bulmamış, olayları “uydurma” olarak nitelemiş ve Yahudileri de *Milli İnkılâp*’ı günah keçisi ilan etmekle suçlamıştı. Fakat seneler sonra yaptığı bir değerlendirmede *Milli İnkılâp*’ın Trakya olaylarını tetiklediğini savunmuştur:

“*1934 senesi Temmuz ayı başlarında Milli İnkılâp gazetesiyle yapmış olduğum samimi ve heyecanlı neşriyat, bir akalliyat [azınlık] tarafından çeşitli hilelere maruz kalan Trakya ve Boğazlar halkını haklı olarak heyecanlandırmış ve 3 Temmuzda başlayan bir muhaceret hareketi ile Trakya ve Boğazlardaki Yahudiler bir anda ve her türlü vasıtaya müracaat ederek İstanbul’a üşüşmüşlerdir*”⁸⁴

Bu çelişkili ifadeler bir tarafa, *Milli İnkılâp*’ın Trakya olaylarının müsebbibi olarak kabul edilmesi için derginin yarattığı iddia edilen toplumsal hareketliliğin bir şekilde kanıtlanması gerekmektedir. Oysa araştırmacıların bu konuda fikir birliğine varamadıkları görülmektedir.

Musevi araştırmacılar arasında, *Milli İnkılâp*’ın Trakya Olayları’nda etkin bir rol oynadığı yönünde hemen hemen bir fikir birliği mevcuttur. Trakya Hadiseleri ile ilgili ilk kapsamlı araştırmayı yapan Avner Levi, olayların sorumluluğunu tamamen *Milli İnkılâp*’a ve Cevat Rifat’a yüklemiştir. Levi,

⁸³ Osman Oğlu Rasih, “Kari’ yazısı”, *Milli İnkılâp*, II/5 (1 Temmuz 1934), 8.

⁸⁴ Cevat Rifat Atılhan, *Türk Oğlu! Düşmanını Tanı!*, İstanbul 1966⁴, s. 11.

CHF Hükümeti'nin tutumunu ve aynı tarihlere rastlayan İskân Kanunu'nu önemsiz detaylar olarak görmüştür⁸⁵. Rıfat N. Bali, Levi'yi tasdik ederken, Trakya Hadiseleri'nde *Milli İnkılâp*'ın dışında başka faktörlerin de derin etkilerinin olduğunu vurgulamıştır. Bali, bir Amerikan gazetesinin İstanbul çıkışlı haberine dayandırdığı iddiasında, *Milli İnkılâp*'ın 10 bin adet basılıp Trakya bölgesine dağıtıldığını ve bu sayının Trakya'da toplumsal bir etki yaratmaya yeterli olacağını savunmuştur⁸⁶.

Türk araştırmacılar, Trakya Olayları'nın nedenlerine dair farklı görüşler ileri sürmüştür. Haluk Karabatak, *Milli İnkılâp*'tan hiç bahsetmezken, olayların sorumlusu olarak Almanlardan etkilenen hükümeti ve onun ırk temeline dayalı bir toplum yaratma düşüncesiyle çıkardığını iddia ettiği 2510 sayılı İskân Kanunu'nu göstermiştir⁸⁷. Sabri Toprak, Trakya Olayları'nın siyasal sorumluluğunun devletin ve hükümetin sırtında olduğunu kabul etmekle birlikte, hükümetin olaylarda doğrudan bir dahlinin eldeki veriler ışığında olanaksızlığını vurgulamıştır. Toprak, Trakya Olayları'nda yabancı ülkelerde cereyan eden antisemitizmin etkisinin görüldüğüne değinirken, *Milli İnkılâp*'ın etkisine dair herhangi bir görüş belirtmemiştir⁸⁸. Ayhan Aktar ise, derginin olayların çıkmasında hızlandırıcı bir etkisinin bile olamayacağını savunmuştur. 1934 yılında, Dahiliye Vekili Şükrü Kaya'nın Ankara'dan Edirne'ye devlet imkanlarıyla iki günde ulaşabildiği bir zamanda, on beş günde bir yayımlanan bir derginin hangi imkanlarla Trakya'ya ulaşıp burada bir "kitle hareketi" yaratabileceğini sorgulayan Aktar, muhtemelen tirajı düşük bir derginin, kısa sürede Trakya'da etkili bir Yahudi aleyhtarlığı oluşturamayacağını, üstelik o zamanki toplumun okuma yazma oranının düşüklüğü dikkate alındığında bunun ne denli zor olacağını vurgulamıştır. Aktar, bu denli etkili olduğu iddia edilen

⁸⁵ Avner Levi, "1934 Trakya Yahudi Olayları: Alınamayan Ders", *Tarih ve Toplum*, sayı 151 (1996), s. 10-17.

⁸⁶ "Jews assailed in Thrace", *The Newyork Times*, 7 Temmuz 1934'ten naklen Bali, *a.g.e.*, s. 246.

⁸⁷ Haluk Karabatak, "Türkiyede Azınlık Tarihine Bir Katkı 1934 Trakya Olayları ve Yahudiler", *Tarih ve Toplum*, sayı 146 (1996), s. 68-80.

⁸⁸ Sabri Toprak, "1934 Trakya Olaylarında Hükümetin ve CHF'nin Sorumluluğu", *Toplumsal Tarih*, VI/34 (1996), 19-25.

Milli İnkılâp'in neden okuma yazma oranının yüksek olduğu ve Yahudilerin bol bulunduğu İstanbul'da toplumsal bir etkiye neden olmadığını sormaktadır⁸⁹.

Milli İnkılâp'in aylık tirajı hakkında bilgi sahibi değiliz. Derginin yayını yakından takip eden Rusçuklu Fahri, *İnkılâp*'in okunmadığından İzmir piyasasında yaşayamadığına ve kapanmak zorunda kaldığına dikkat çekmiştir⁹⁰. Turan Akkoyun da, derginin kamuoyu oluşturamadığından bahsetmiştir.⁹¹ Bu görüşler, *Milli İnkılâp*'in uçta bir dergi olduğuna delalet etmektedir. Diğer taraftan Bali'nin notlarına bakıldığında, *Milli İnkılâp*'in, Trakya Olayları'nı derinden yaşayan Yahudilerin hafızalarında pek yer almadığı görülmektedir⁹². Yine, olayları yakından takip eden Türkiye'deki elçiliklerinin hazırladığı raporlarda da derginin adı zikredilmemektedir⁹³. Tüm bunlar, *Milli İnkılâp*'in Trakya halkını etkileyip bir bilinç yaratmasının ve bunun doğrultusunda toplumsal bir hareketliliğe neden olmasının mantıklı olmadığını göstermektedir.

Sonuç

Milli İnkılâp, ulus devlet kurma çabasında olan Kemalizm'in Türk ırkına kuvvetli vurgular yaptığı ve dilde Türkleşmeyi telkin ettiği 1930'lu yıllarda basın hayatına girmiş, Kemalist ve ırkçı bir anlayışa yaslanarak takip ettiği Yahudi aleyhtarı yayın politikasıyla dikkat çekmiştir. Dergi, Türkiye'de huzur ve güvenlik içinde yaşayan Yahudileri Türkçe konuşmamakla ve kovuldukları ülkelerin dilleri olan İspanyolca ve Fransızca'yı Türkçeye tercih etmekle eleştirerek Kemalizm'le örtüşen bir tutum sergilemiştir. Ancak, Türkiye Yahudilerini Türkleşmemekle suçlayan dergi, ironik olarak, onların

⁸⁹ Ayhan Aktar, "1934 Trakya olayları ve Türk milliyetçiliği", *Tarih ve Toplum*, sayı 155 (1996), s. 45-56.

⁹⁰ Rusçuklu Fahri, "(Milli İnkılâp) nihayet kapatıldı", *Işık*, 14 Temmuz 1934'ten naklen Akkoyun, *a.g.e.*, s. 48.

⁹¹ Akkoyun, *a.g.e.*, s. 48.

⁹² Rıfat N. Bali, Trakya Olayları'nı konu edinen kapsamlı araştırmasında, hadiselere tanıklık eden çok sayıda Yahudi'nin anılarını da aktarmıştır. Bu tanıklardan sadece Albert Alfanderi, *Milli İnkılâp*'tan bahsetmiş, o da derginin Trakya olaylarına doğrudan bir etkisinin olmadığını belirtmiştir (*a.g.e.*, s. 196).

⁹³ Bali, araştırmasında İngiliz, Yunan, Amerika, Fransız, İsveç ve İtalyan elçilikleri ile İsviçre Başkonsolosluğu'nun ülkelerine verdikleri raporlara dair geniş bilgi vermiştir (*a.g.e.*, s. 342-351).

Türkleşmemesi gerektiğini, zaten isteseler de ırkî nedenlerle Türkleşemeyeceklerini savunarak Kemalizm'den bariz şekilde sapmıştır.

Milli İnkılâp'ın Yahudi karşıtı tutumunda derginin sahibi ve başyazarı Cevat Rifat'ın Yahudilerle olan kadim mücadelesi belirleyici olmuştur. I. Dünya Savaşı'nda Filistin Cephesi'nde şahidi olduğu Yahudilerin Osmanlı aleyhtarı casusluk faaliyetlerinden oldukça etkilenen Cevat Rifat, 1920'lerin sonunda uğradığı ticarî iflası Yahudi komplosuna bağlamış ve Yahudilere karşı duyduğu tepkiyi bir infiale dönüştürmüştür. *Milli İnkılâp* bu bağlamda, Cevat Rifat'ın Yahudilerle olan kavgasının adeta bir sembolü haline gelmiştir. Yahudi Sorununu sadece Türkiye'nin değil dünyanın bir sorunu olarak algılayan Cevat Rifat, Yahudilere karşı Nazilerle işbirliği yapmayı kaçınılmaz görmüştür. Bu amaçla Almanya'ya giden ve burada hüsnükabul gören Cevat Rifat, Nazilerce desteklenmiş ve kendisine Yahudilerle mücadelede kullanılmak üzere bol miktarda bilgi ve malzeme sağlanmıştır. Ancak, kendisinin Nazilerce parasal anlamda da desteklendiğine yönelik değişik iddialar ortaya atılmışsa da bunlar, ikna edici delillerle ispatlanamamıştır.

Cevat Rifat'ın Almanya dönüşünde yayımladığı *Milli İnkılâp*, sahip olduğu zengin bilgi ve belge içeriğiyle, Nazi ideoloğu Julius Streicher'in yayımladığı ünlü *Der Stürmer* dergisinin Türkiye'deki uzantısı gibi faaliyet göstermiştir. Bu şekilde, *Milli İnkılâp*'la birlikte Türkiye'de mevcut Yahudi aleyhtarı görüşe farklı boyutlar getirilmiş ve kamuoyuna servis edilmiştir. Türk kamuoyu; Henry Ford ve Teohodore Fritsch gibi evrensel üne sahip Yahudi aleyhtarı ideologları; *Le Patriote*, *Le Libre Parole* ve *Der Stürmer* gibi Avrupa'ca bilinen Yahudi aleyhtarı yayınları *Milli İnkılâp*'la tanımıştır. Yine, Yahudi aleyhtarı kesimlerin Yahudilerin “dünya hakimiyeti” düşüne hizmet ettiğini iddia ettiği “Protokoller” ilk kez *Milli İnkılâp*'la kamuoyuna aktarılmış ve ilerleyen yıllarda geniş bir taraftar kitlesine sahip olmuştur.

Milli İnkılâp'ın sergilediği Yahudi aleyhtarı politika, Türk ve Yahudi kamuoyunda farklı yankılar yapmış, derginin lehinde ve aleyhinde uzun soluklu bir polemik yaratmıştır. Türk basını, derginin Türkiye'de zaten küçük bir azınlık teşkil eden Yahudileri hedef almasını olumsuz karşılamış, Cevat Rifat'ı da, “ırk düşmanlığı” yapmakla ve Hitler'i “taklit” etmekle suçlamıştır. Ayrıca, Almanya'da görüldüğü gibi bir Yahudi sorununun Kemalist Türkiye'de mevcut

olmadığını ve de olamayacağını vurgulayarak sağduyulu bir yaklaşım sergilemiştir. *Milli İnkılâp*'ın basında neden olduğu polemik Almanya'da da yankılanmış, Mustafa Nermi gibi ırkçı kimi yazarlar Türkiye'ye gönderdikleri mektuplarla derginin yayınına destek vermiştir. Diğer taraftan yabancı Yahudi basını, Yahudi aleyhtarı cereyanlara karşı mücadelede yetersiz kalan Türkiye Yahudi Cemaati'ne açık destek vermiş, *Milli İnkılâp* ve Cevat Rifat'ı hedef alan yayınlar yapmıştır. Böylelikle, Cevat Rifat ismi Yahudilerin hafızasında son derece olumsuz bir figür olarak yerleşip kalmıştır.

Milli İnkılâp, 1934 yılında meydana gelen Trakya Olayları'nın müsebbibi olarak gösterilmiş ve hükümet tarafından kapatılmıştır. Ancak, tirajı bilinmeyen fakat aşırı uçta yer alan bir derginin Trakya'da toplumsal bir hareketliliğe neden olacak potansiyelde olduğunu iddia etmek oldukça abartılıdır. Görünen o ki, Hükümet, Trakya Olayları'nda tüm dikkatleri üzerine çeken *Milli İnkılâp*'ı kapatarak kamuoyunda yükselen tansiyonu düşürme yoluna gitmiştir. Trakya Olayları'nın gerçek nedenlerini saptamak için, siyasî, askerî ve diplomatik birçok hususun birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Cevat Rifat, *Milli İnkılâp* kapatılmasına rağmen, sonradan yayımladığı çok sayıda kitap, broşür ve sayısız makaleyle Yahudi aleyhtarı tutumunu hayat boyu sürdürmüştür. Yahudi aleyhtarlığının kamuoyunun özellikle milliyetçi muhafazakâr kesimlerinde belli ölçüde gelişip yerleşmesinde etkili olmuştur. Buna karşın Türkiye'de Yahudi aleyhtarlığı, Avrupa'daki gibi kurumsallaşmamış ve toplumsal bir taban bulmamıştır.

MİLLÎ İNKILÂP VE KAMUOYUNDAKİ YANKILARI

Abstract

A LOOK AT AN ANTI SEMITIC JOURNAL: *MİLLÎ İNKILAP* AND ITS IMPACT

In 1933, *Milli İnkılap* (*National Revolution*) -known as *Inkılâp* in the media- drew attention with its Anti-Semitic press policy, which was close to the Turkish and Kemalist line. The owner Cevat Rifat's thoughts greatly affected the policy of the magazine. Because of this, magazine faced with great reaction from the Turkish and Jewish public opinion and caused a long term war of words in the media.

In 1934 following Thrace Cases, *Milli İnkılâp* was closed down by the government. The role of the magazine on Thrace Cases was arguable and it was obvious that the researchers couldn't reach a consensus. Although *Milli İnkılâp* had 12 issues, it lingered in mind with the reactions on public opinion.

Keywords: İnkılâp, Milli İnkılâp, Racism, Anti-Semitism, Cevat Rifat, Thrace Cases.

CELİL BOZKURT

EKLER

Milli İnkılâp'ın değişik sayılarına ait kapak klişeleri

Milli İnkılâp, 1/6 (Eylül 1933)

MİLLİ İNKILÂP VE KAMUOYUNDAKİ YANKILARI

Milli İnkılâp, II/1 (1 Mayıs 1934)

CELİL BOZKURT

Millî İnkılâp, II/4 (15 Haziran 1934)

MİLLÎ İNKİLÂP VE KAMUOYUNDAKİ YANKILARI

Millî İnkılâp, II/6 (15 Temmuz 1934)

CELİL BOZKURT

ay: 5

CEVAT RİFAT

1 Temmuz 1934

MİLLÎ İNKILAP

TAŞKIN MİLLİYETÇİ

SİYASİ MECMUA

Yahudi, asırlardanberi beşeriyeti ölüm^h havasile uyutarak inci dizginlerle felâkete sürükliyor. Irk ve milliyet aşkı, bu tehlikeye karşı en emin tahaffuz çaresidir.

Milli İnkılâp, II/5 (1 Temmuz 1934)